

แบบถอดองค์ความรู้ของเกษตรกรต้นแบบในพื้นที่

๑. เรื่อง การทำเกษตรแบบผสมผสาน – ไร่นาสวนผสม

๒. ชื่อเกษตรกรเจ้าขององค์ความรู้ นายไฉ มรรคผล

ที่อยู่ ๘๐ หมู่ที่ ๖ ตำบลหนองบัว อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง

การศึกษา จบการศึกษา ระดับ ประถมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนวัดปทุมवास ตำบลหนองบัว

๓. ความเป็นมา

บ้านเป็นพื้นที่ราบ ดินร่วนปนทราย ความอุดมสมบูรณ์ของดินปานกลาง เริ่มทำการเกษตรในพื้นที่บ้าน ตั้งแต่ปี ๒๕๑๖ โดยการปลูกข้าวในพื้นที่ นา ๔ ไร่ และเริ่มทำสวนผลไม้ตั้งแต่ปี ๒๕๒๒ โดยแรกเริ่ม ปลูกทุเรียน ชมรมังคุด เนื่องจากพื้นที่มีความเหมาะสมกับการทำสวน ประกอบกับได้มีการพัฒนาสภาพดินเรื่อยมา จนปัจจุบันมีเนื้อที่เพิ่มอีก ๑๖ ไร่ ได้มีการแบ่งพื้นที่สำหรับทำการเกษตรหลายอย่างเพื่อลดความเสี่ยงต่อความแปรปรวนของราคาผลผลิตและปัญหาสภาพดินฟ้าอากาศ จึงทำให้มีพืชที่ปลูกในบริเวณเดียวกันหลายชนิด เช่น สวนยางพารา มังคุด หนาก มะพร้าว เงาะ แก้วมังกร กล้วยหอม ผักสวนครัว บ่อปลา คอกไก่ โรงเพาะเห็ด อยู่บริเวณบ้านในพื้นที่ ๑๖ ไร่

๔. ด้านความคิดริเริ่ม

๔.๑ การนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เหมาะสมกับพื้นที่และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม โดยการนำอุปกรณ์ที่เป็นเทคโนโลยีมาใช้ในการเกษตร เพื่อให้ได้ผลผลิตสูง และมีคุณภาพและที่สำคัญต้องลดต้นทุนการผลิตทั้งค่าแรงงาน ค่าใช้จ่าย และต้องไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

- ใช้รถไถนา เพื่อลดแรงงาน
- ใช้เครื่องพ่นปุ๋ยชีวภาพ เพื่อให้เกิดความสะดวก และลดการใช้แรงงาน
- เพิ่มผลผลิตให้มีคุณภาพมากขึ้นโดยการใช้ปุ๋ยหมักควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมีให้เหมาะสม จะช่วยปรับปรุงคุณภาพดิน และช่วยลดต้นทุนการผลิต

๔.๒ เป็นผู้ที่มี ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ แนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการทำการเกษตร ไร่นาสวนผสม

- มีพออยู่ พอกิน รู้จักการประมาณในการอุปโภค บริโภค โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ ในหลวง มาใช้ในการดำเนินชีวิต ซึ่งประกอบไปด้วย มีที่อยู่อาศัย ปลูกผักสวนครัวไว้บริโภค เหลือจำหน่าย หรือ การเลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา ทำสวนผลไม้ อยู่ในพื้นที่เดียวกัน ไม่ได้มุ่งเน้นด้านใดด้านหนึ่ง เพื่อลดความเสี่ยง

๔.๓ มีการจัดระบบการปลูกพืชหลายๆอย่างที่สามารถเกื้อกูลกันได้ เช่นสวนผลไม้มังคุด เงาะ ทุเรียน ลองกอง สวนยางพารา การทำนาข้าว เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่

๔.๔ ในการช่วยแก้ปัญหาของเกษตรกรในชุมชน ด้านการลดต้นทุนการผลิต ด้วยการแนะนำการใช้ปุ๋ย หมักชีวภาพ การใช้ปุ๋ยน้ำหมัก เพื่อการปรับปรุงบำรุงดิน เนื่องด้วยเป็นหมดดินอาสา นอกจากนั้นยังใช้ภูมิ ปัญญาท้องถิ่น ช่วยลดต้นทุนการผลิตด้วย น้ำกรดจาก

ธรรมชาติมาทดแทนน้ำกรดสังเคราะห์ที่มีราคาสูงและอันตราย มาใส่ในน้ำยางพารา เพื่อให้ยางพาราแข็งแรง

๔.๕ แนวคิดในการทำงาน

- สิ่งที่ทำ ผลต้องไม่กระทบต่อชุมชน
- ทำให้ครอบครัวมีความเป็นอยู่ที่ดี มีความสุข ครอบครัวมีมือบอน
- ทำพื้นที่ ที่มีใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
- สามารถช่วยให้คำแนะนำกับชุมชนในด้านการเกษตรได้
- ใฝ่หาความรู้ด้านวิชาการใหม่ๆ อยู่เสมอ เช่น การผลิตเชื้อราไตรโคเดอร์มา การผลิตเชื้อบิวเวอเรีย การทำน้ำส้มควันไม้ ฯลฯ เพื่อให้ทันต่อสภาพปัจจุบัน

๕) ผลงาน และความสำเร็จของผลงาน ทั้งปริมาณและคุณภาพตลอดจนระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน และความ ยั่งยืนในอาชีพ

๕.๑ สภาพทั่วไปของฟาร์ม

พื้นที่ทั้งหมด ๒๐ ไร่ แบ่งกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

◆ ที่อยู่อาศัย ๑ ไร่ บ่อปลา ๑ ไร่ สับปะรด ๑ ไร่ ผักสวนครัว ๑ ไร่ นาข้าว ๔ ไร่ สวนผลไม้ ๔ ไร่ สวนยางพารา ๘ ไร่

◆ สวนผลไม้ เช่น มังคุด มะพร้าว เงาะ หนาม ทุเรียน กระท้อน ลองกอง ลำไย แก้วมังกร ละครุด

◆ ผักสวนครัว เช่น ตะไคร้ กระเพรา มะกรูด มะนาว พริก มะเขือ ตำลึง มะระ สะระแหน่

ขิง ข่า กระชาย ขมิ้น ฯลฯ

◆ บ่อปลา มี ปลานิล ปลาดุก ปลาตะเพียน ปลาช่อน ปลาสวาย ปลาดุก

๕.๒ การทำกิจกรรมการผลิตอาหาร

◆ ผลไม้ ไว้บริโภค เหลือจำหน่าย

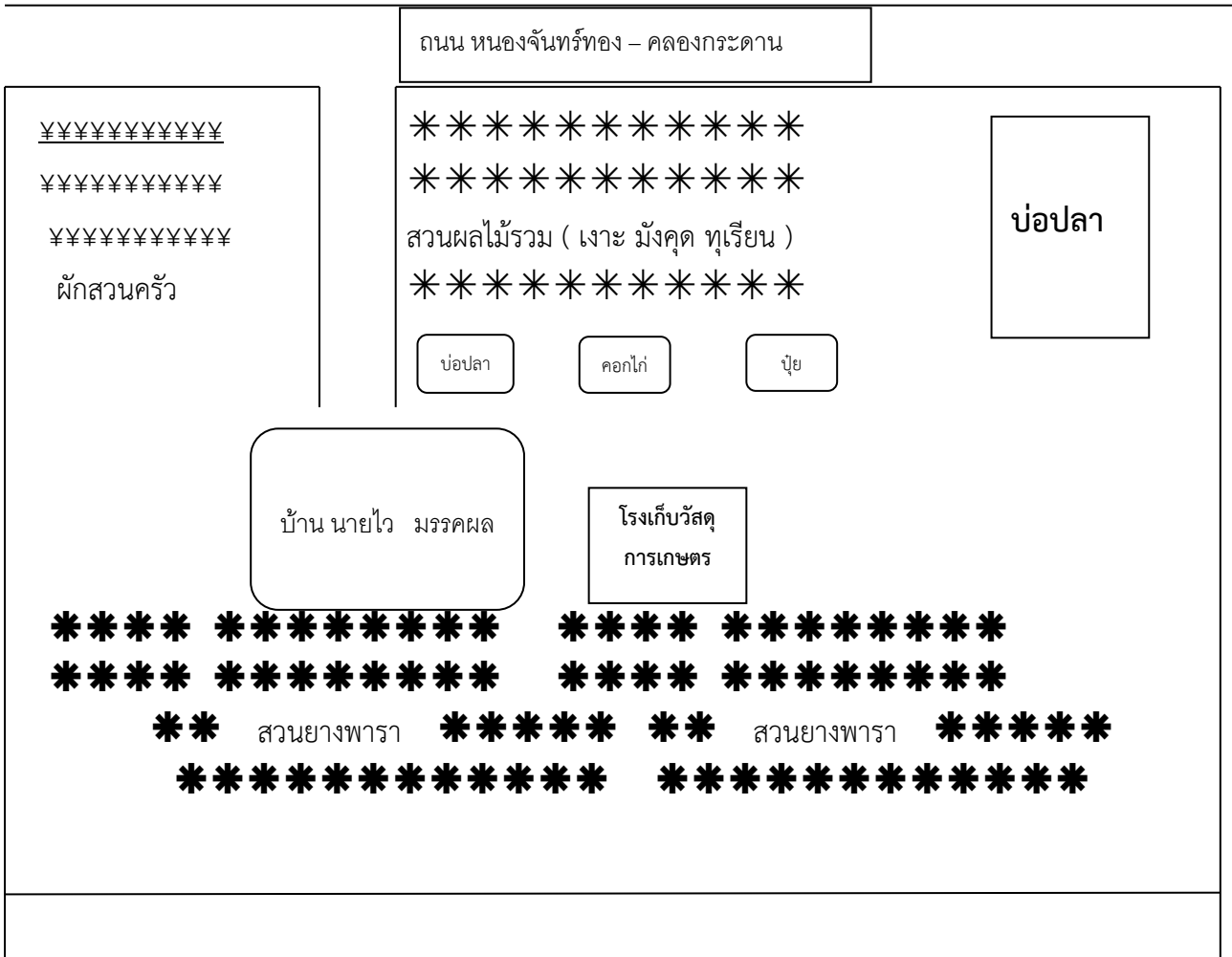
◆ ยางพารา ขายยางก้อน

◆ ปลา นำมาบริโภค แปรรูป

◆ ผักสวนครัว บริโภค แจกเพื่อนบ้าน เหลือจำหน่าย

แผนผังแปลง

ผลตอบแทน/การลงทุน (ย้อนหลัง ๓ ปี)

การจดบันทึก/บัญชีฟาร์มในครอบครัว

ปี ๒๕๕๖

รายรับรายจ่ายจากการประกอบอาชีพการเกษตร

๑. มังคุด	๒	ไร่	รายรับ	๑๘,๐๐๐	บาท	รายจ่าย	๖,๕๐๐	บาท
๒. ยางพารา	๘	ไร่	รายรับ	๑๐๐,๐๐๐	บาท	รายจ่าย	๑๐,๐๐๐	บาท
๓. บ่อเลี้ยงปลา			รายรับ	๒,๐๐๐	บาท	รายจ่าย	๑,๐๐๐	บาท
๔. เลี้ยงไก่ไข่	๑๐	ตัว	รายรับ	๒,๕๐๐	บาท	รายจ่าย	๑,๐๐๐	บาท
๕. เงาะ			รายรับ	๔,๕๐๐	บาท	รายจ่าย	๒,๐๐๐	บาท
๖. หมาก			รายรับ	๓,๐๐๐	บาท	รายจ่าย	-	บาท

หมายเหตุ ใช้แรงงานในครอบครัว และทำปุ๋ยหมักชีวภาพในการบำรุงสวนเอง

รายรับได้สุทธิ ๑๓๐,๐๐๐ รายจ่าย ๒๐,๕๐๐ บาท

รายได้สุทธิ ๑๐๙,๕๐๐ บาท

ปี ๒๕๕๗ รายรับรายจ่ายจากการประกอบอาชีพการเกษตร

๑. มังคุด	๒	ไร่	รายรับ	๑๖,๕๐๐	บาท	รายจ่าย	๖,๐๐๐	บาท
๒. ยางพารา	๘	ไร่	รายรับ	๙๐,๐๐๐	บาท	รายจ่าย	๙,๐๐๐	บาท
๓. บ่อเลี้ยงปลา			รายรับ	๒,๐๐๐	บาท	รายจ่าย	๑,๐๐๐	บาท
๔. เลี้ยงไก่ไข่	๑๐	ตัว	รายรับ	๓,๕๐๐	บาท	รายจ่าย	๒,๐๐๐	บาท
๕. เงาะ			รายรับ	๕,๐๐๐	บาท	รายจ่าย	๒,๐๐๐	บาท
๖. หมาก			รายรับ	๓,๐๐๐	บาท	รายจ่าย	-	บาท
รายรับได้สุทธิ				๑๒๐,๐๐๐		รายจ่าย	๒๐,๐๐๐	บาท

รายได้สุทธิ ๑๐๐,๐๐๐ บาท

ปี ๒๕๕๘ รายรับรายจ่ายจากการประกอบอาชีพการเกษตร

๑. มังคุด	๒	ไร่	รายรับ	๑๖,๕๐๐	บาท	รายจ่าย	๕,๘๐๐	บาท
๒. ยางพารา	๘	ไร่	รายรับ	๙๐,๐๐๐	บาท	รายจ่าย	๙,๐๐๐	บาท
๓. บ่อเลี้ยงปลา			รายรับ	๒,๐๐๐	บาท	รายจ่าย	๑,๐๐๐	บาท
๔. เลี้ยงไก่ไข่	๑๐	ตัว	รายรับ	๓,๕๐๐	บาท	รายจ่าย	๒,๐๐๐	บาท
๕. เงาะ			รายรับ	๕,๐๐๐	บาท	รายจ่าย	๒,๐๐๐	บาท
๖. หมาก			รายรับ	๓,๐๐๐		รายจ่าย	-	บาท
รายรับได้สุทธิ				๑๒๐,๐๐๐		รายจ่าย	๑๙,๘๐๐	บาท

รายได้สุทธิ ๑๐๐,๒๐๐ บาท

ความยั่งยืนด้านการประกอบอาชีพ

◇ การทำการเกษตรในฟาร์ม เน้นการใช้อินทรีย์วัตถุมากกว่าการใช้สารเคมี ก่อนปลูกข้าว ต้องเตรียมดินโดยใช้ปุ๋ยหมักรองพื้น ใช้ปุ๋ยขาวปรับสภาพดิน เน้นการใช้สารสกัดธรรมชาติ เช่น สมุนไพรไล่แมลง การใช้ปุ๋ยน้ำชีวภาพในการปรับปรุงดิน และการใช้สารชีวภัณฑ์ในการป้องกันเชื้อรา เช่น ไตรโคเดอร์มา และเชื้อราบีวเวอเรีย ในการป้องกันเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลในนาข้าว ก่อนที่จะใช้สารเคมี

◇ ด้านการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร และการหมุนเวียนใช้ปัจจัยการผลิตอย่างต่อเนื่อง มีการใช้ทรัพยากรที่เหลือใช้ในส่วนอย่างเป็นระบบ เช่น การใช้เศษวัชพืชในไร่นามาทำปุ๋ยหมัก ผลไม้ที่ตกหล่นเสียหาย มาทำเป็นปุ๋ยน้ำชีวภาพ มูลสัตว์จากการเลี้ยงไก่ มาผสมเป็นปุ๋ยหมัก กิ่งไม้ที่เหลือใช้เผาทำถ่าน และเป็นน้ำส้มควันไม้ไว้ใช้ในสวนผลไม้ ซึ่งจะสามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตได้อย่างมาก

◇ ด้านชุมชนมีส่วนร่วมและสังคมยอมรับ กิจกรรมต่างๆที่ได้รับความรู้มา จะถ่ายทอดให้ผู้สนใจสามารถนำไปปฏิบัติได้ เช่น การทำน้ำส้มควันไม้ การทำน้ำกรดผสมยางก้อนจากส้มจี๊ด

๓) ความเป็นผู้นำและการเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมในด้านต่างๆ

ตำแหน่งการเป็นผู้นำชุมชน

๑. เป็นผู้นำเกษตรกรในการประกอบอาชีพเกษตรและสามารถเป็นตัวอย่างให้เกษตรกรทั่วไป นำไปปฏิบัติตามได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. เป็นกรรมการหมู่บ้าน

๓. เป็นประธานประชาคมหมู่บ้าน
๔. เป็นสถานศึกษาดูงานแก่เกษตรกรทั่วไป และผู้สนใจ
๕. เป็นคณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลหนองบัว
๖. เป็นประธานหมอดินอาสา
๗. เป็นอาสาสมัครอนามัย (อสม.)

๔) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการทำการเกษตรอย่างพึ่งพาอาศัยในกิจกรรมต่างๆ แบบเกื้อกูลซึ่งกันและกันมาตลอด ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

ภาพกิจกรรม

แปลงผักสวนครัว

แปลงแก้วมังกรแซมมะละกอ

ปุ๋ยหมักน้ำชีวภาพ

ผลิตปุ๋ยหมักไว้ใช้เองเพื่อลดต้นทุนการ

บ่อปลาดุก

โรงเรือนเลี้ยงไก่ไข่

แปลงผักสวนครัว

รับความรู้เรื่องการป้องกันกำจัดแมลงวันผลไม้

ศึกษาขั้นตอนการผลิตเชื้อราชีวเวอเรีย